

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΑΣ (U.I.S.)
ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

40 ΧΡΟΝΙΑ
1950-1990

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Θεόφραστος - Τμήμα Γεωλογίας, Α.Π.Θ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΕΓΑΡΟ ΠΑΛΙΑΣ ΒΟΥΛΗΣ - 20 ΙΟΥΝΙΟΥ 1990

ΩΡΑ

- 19.45' Χαιρετισμός Προέδρου Δ.Σ. της Ε.Σ.Ε. Καθηγ. ΜΙΧ. ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗ.
- 20.00' Χαιρετισμοί εκπροσώπων της Πολιτείας και Φορέων.
- 20.10' ΑΝΝΑ ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ (Αντιπρόεδρος Δ.Σ. της Ε.Σ.Ε.): *«Ιστορικό της ίδρυσης και της 40χρονης σπηλαιολογικής δραστηριότητας της Ε.Σ.Ε.»*.
- 20.20' ΜΑΡΙΑ ΧΕΙΜΑΡΑ (Πρόεδρος Φ.Σ. «ΠΑΝ»): *«Ο Γιάννης Πετρόχειλος και το έργο του»*.
- 20.30' ΙΩΑΝ. ΙΩΑΝΝΟΥ (Μέλος Ε.Σ.Ε.): *«Ο Γιώργος Γραφίος και το έργο του»*.
- 20.40' ΑΠΟΝΟΜΗ ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΛΛΙΩΝ από τον Καθηγητή ΝΙΚ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, Κοσμήτορα της Φυσικομαθηματικής Σχολής του Παν/μίου Αθηνών και τ. Πρόεδρο της Ε.Σ.Ε.
α) ΠΡΟΣ ΤΑ ΙΔΡΥΤΙΚΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Σ.Ε.
β) ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΕΠΙ 10ΕΤΙΑ ΩΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΤΗΣ Ε.Σ.Ε.
- 21.00' Κλείσιμο εκδήλωσης από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. της Ε.Σ.Ε.
«Προς τη νέα δεκαετία. Αναφορά στις προοπτικές και το μέλλον της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας σε διεθνές επίπεδο, καθώς και στην οργάνωση από την Ε.Σ.Ε. Διεθνούς Σπηλαιολογικού Συνεδρίου».
- 21.05' Προβολή εγχρώμων διαφανειών από Σπήλαια της Ελλάδας κατά θεματικές ενότητες.
- 21.30' Δ ε ξ ί ω σ η

**ΤΑ 40 ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΒΟΥΛΗΣ**

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε την Τετάρτη 20 Ιουνίου 1990 στην κατάμεστη αίθουσα του Μεγάρου της Παλαιάς Βουλής η πανηγυρική εκδήλωση για τον εορτασμό των 40 χρόνων της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας (Ε.Σ.Ε.). Την εκδήλωση που διακρίθηκε για την οργάνωσή της, τίμησαν με την παρουσία τους εκπρόσωποι της Πολιτείας, του πνευματικού και καλλιτεχνικού κόσμου, καθηγητές Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, εκπρόσωποι Ορειβατικών και Φυσιολατρικών Συλλόγων, καθώς και μεγάλος αριθμός παλαιών και νέων σπηλαιολόγων και φυσιολατρών.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα, η εκδήλωση άρχισε στις 19.45' με χαιρετισμό που απηύθυνε ο πρόεδρος του Δ.Σ. της Ε.Σ.Ε. Καθηγητής Μιχάλης Δερμιτζάκης. Αναφέρθηκε με λίγα λόγια στο 40χρονο πλούσιο έργο και στις σπηλαιολογικές δραστηριότητες της Εταιρείας, στα ερευνητικά προγράμματα και στη μεγάλη της προσφορά στην Ελλάδα και στο κοινωνικό σύνολο. Τόνισε ιδιαίτερα τα εντυπωσιακά επιτεύγματα που προέκυψαν από την αρμονική συνεργασία των Επιστημόνων και των Αθλητών Σπηλαιολόγων.

Στη συνέχεια ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Πολιτισμού κ. Παναγιώτης Φωτέας, μεταφέροντας το χαιρετισμό του Υπουργού Πολιτισμού κ. Τζαννή Τζαννετάκη και της Αναπληρώτριας Υπουργού κ. Άννας Ψαρούδα-Μπενάκη, εξύμνησε το έργο της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας και αναφέρθηκε στη μεγάλη προσφορά των σπηλαιολόγων στους τομείς του Πνεύματος, της Επιστήμης και του Αθλητισμού, αλλά και την προσφορά τους στην Εθνική Οικονομία. "Η Ελληνική τόλμη και η Ελληνική Επιστήμη, αλλά και ο διάλογος, όπως και η ομορφιά της αιωνιότητας έχουν προαχθεί από τους Έλληνες Σπηλαιολόγους" είπε και ευχήθηκε να επιζήσει το έργο της Ε.Σ.Ε. και τα ευρήματά της για πολλές εκατοντάδες χρόνια.

Τον υπουργό Τουρισμού κ. Γιάννη Κεφαλογιάννη εκπροσώπησε ο Σύμβουλος του κ. Αν. Κατσαρός, ενώ εκ μέρους του Ε.Ο.Τ. σύντομο χαιρετισμό απηύθυνε ο Διευθυντής Τεχνικών Υπηρεσιών κ. Κ. Κασιγιάννης, ο οποίος αναφέρθηκε στη μακροχρόνια και αρμονική συνεργασία με την Ε.Σ.Ε.

Η Προϊσταμένη της Εφορείας Παλαιοανθρωπολογίας και Σπηλαιολογίας κ. Ε. Δεϊλάκη στο χαιρετισμό της αναφέρθηκε στη συνεργασία των Ελλήνων Σπηλαιολόγων και ευχήθηκε στην Ε.Σ.Ε. να συνεχίσει το έργο της με πρόοδο και επιτυχίες.

Συγκίνηση προκάλεσε στους παρισταμένους η ομιλία της Αντιπροέδρου κ. Άννας Πετροχείλου που πήρε στη συνέχεια το λόγο και αναφέρθηκε στο ιστορικό της ίδρυσης και της 40χρονης δραστηριότητας της Ε.Σ.Ε.

Κατόπιν ο λόγος δόθηκε στην πρόεδρο του Φυσιολατρικού Συνδέ-

Αναμνηστική φωτογραφία μερικῶν ἀπὸ τὰ Μέλη τῆς Ε.Σ.Ε. που βραβεύτηκαν κατὰ τὴν ἐκδήλωση γιὰ τὰ 40 χρόνια τῆς Ε.Σ.Ε.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ε.Σ.Ε., Καθηγητὴς Μιχ. Δεμιτζάκης παρουσιάζει τὴν Ἀντιπρόεδρὴ Εὐαγγελική Θεοφραστὸς - Τμήμα Γεωλογίας, Α.Π.Θ.

αμου "Ο Παν" κ. Μαρία Χειμάρη, η οποία αναφέρθηκε στο Γιάννη Πετρόχειλο και το έργο του, όπως ξεκίνησε από το Φ.Σ. "Ο Παν", και ανέπτυξε τη συστηματική σπηλαιολογική έρευνα με τα αξιοθαύμαστα αποτελέσματα με την ίδρυση και τη γιγάντωση της Ε.Σ.Ε.

Ο κ. Ιωάννης Ιωάννου ανέπτυξε στη συνέχεια το έργο του αειμνηστού Γεωργίου Γραφίου, Γενικού Γραμματέα, Αντιπροέδρου, Προέδρου και Επιτίμου Προέδρου της Ε.Σ.Ε., που τόσο μεθοδικά οργάνωσε και εμπλούτισε με πληροφορίες το μοναδικό και πολύτιμο Αρχείο των 7.500 σπηλαίων.

Ακολούθησε, μέσα σε ατμόσφαιρα συγκίνησης, η απονομή αναμνηστικών μεταλλίων στα Ιδρυτικά Μέλη της Ε.Σ.Ε. από τον Καθηγητή Νικόλαο Συμεωνίδη, Κοσμήτορα της Σχολής Θετικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών και τώως Πρόεδρο της Ε.Σ.Ε. Με μετάλλια τιμήθηκαν κατά σειρά η κ. Άννα Πετροχείλου (σπηλαιολόγος, Αντιπρόεδρος της Ε.Σ.Ε.), ο κ. Αλέξανδρος Χαρολίδης (συγγραφέας, επιχειρηματίας γραφικών τεχνών), ο κ. Γεράσιμος Μοντεσάντος (έμπορος), ο κ. Γεώργιος Ανδρουτσόπουλος (φαρμακοποιός), ο κ. Γεώργιος Δαδιώτης (Επ. Προϊστ. Γραμματείας Γεωπονικής Σχολής), ο κ. Κωνσταντίνος Κατσιγιαννάκης (καθηγητής Μέσης Εκπαίδευσης), ο κ. Γεώργιος Λεονταράκης (φυσικός), ο κ. Δημήτριος Μαργαρίτης (λογιστής), ο κ. Γεώργιος Μαρίνος (γεωλόγος, Ομ. Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών), ο κ. Πρ. Μισιριάν (έμπορος), ο κ. Τάσος Μοίρας (έμπορος), ο κ. Ιωάννης Μπορνόβας (γεωλόγος του Ι.Γ.Μ.Ε.), ο κ. Λεων. Πετρόχειλος (Επ. Διευθ. Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου), ο κ. Σπυρίδων Πετρόχειλος (φυσικός) και ο κ. Στάθης Σισμάνης (οδοντίατρος).

Στη συνέχεια η Ε.Σ.Ε. τίμησε με απονομή επίσης αναμνηστικών μεταλλίων οκτώ μέλη της που διετέλεσαν πάνω από μία δεκαετία Σύμβουλοι στο Διοικητικό Συμβούλιό της, κατ' αλφαβητική σειρά, την κ. Βιβή Βασιλοπούλου (αρχαιολόγο του ΥΠ.ΠΟ), τον κ. Λουδοβίκο Γερομήτσο (Αντισυμταγματάρχη Πεζικού σε πολεμική διαθεσιμότητα), τον κ. Μιχάλη Δερμιτζάκη (Καθηγητή στο Γεωλογικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών), τον κ. Γιάννη Ζερβουδάκη (χημικό), τον κ. Ιωάννη Ιωάννου (ζωγράφο, κεραμιστή), τον κ. Γρηγόρη Παπαδόπουλο (γεωλόγο του Ε.Ο.Τ.), τον κ. Θεόδωρο Σκούρα (ιατρό) και τον κ. Νικόλαο Συμεωνίδη (Κοσμήτορα της Σχολής Θετικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών).

Ακολούθως η Ε.Σ.Ε. τίμησε με αναμνηστικό μετάλλιο το Φυσιολατρικό Σύνδεσμο "Ο Παν", γιατί από τα μέλη του κυρίως ιδρύθηκε η Ε.Σ.Ε. Το μετάλλιο παρέλαβε η Πρόεδρος του κ. Μαρία Χειμάρη.

Τέλος η Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία τίμησε το μόχθο, τον ιδρώτα, τη σκληρή προσπάθεια και, κυρίως, την αγάπη για την Ε.Σ.Ε. και τους σκοπούς της και το μεγάλο και ανεκτίμητο έργο που άφησαν στους νεώτερους σπηλαιολόγους όλα εκείνα τα μέλη της, επιφανή και αφανή, που δεν βρίσκονται στη ζωή, με αναμνηστικό μετάλλιο που παρέλαβε ο Πρόεδρος της Ε.Σ.Ε. Καθηγητής Μιχ. Δερμιτζάκης για να τοποθετηθεί στα Γραφεία της Ε.Σ.Ε. και να θυμίζει το έργο των Μελών της που τόσα πρόσφεραν. Ας σημειωθεί ότι τα μετάλλια φιλοτέχνησε ο γλύπτης κ. Βάσος Καπαντάης.

Υστερα από την απονομή των μεταλλίων, ο Πρόεδρος της Ε.Σ.Ε. Καθηγητής κ. Μιχ. Δερμιτζάκης επεσήμανε, κλείνοντας την εκδήλωση, ότι η Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία δεν βοηθήθηκε όσο θα έπρεπε

από την Ελληνική Πολιτεία και τους φορείς της. "Κατ'αυτόν τον τρόπο" είπε "οι αντιξοότητες που αντιμετώπισε προσδίδουν μεγαλύτερη αξία και σημασία στο έργο της". Αναφέρθηκε στις προοπτικές και το μέλλον της Ε.Σ.Ε. σε διεθνές επίπεδο, καθώς και στην οργάνωση από την Ε.Σ.Ε. Διεθνούς Σηηλαιολογικού Συνεδρίου.

Ακολούθησε προβολή εγχρώμων διαφανειών από τα ωραία ελληνικά σπήλαια, κατά θεματικές ενότητες, και η μεγάλη αυτή γιορτή έκλεισε με δεξίωση στον κήπο της Παλαιάς Βουλής.

*Γρ. Παπαδόπουλος
Γ.Γ. Ε.Σ.Ε.*

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΗΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΚΑΘΗΓ. ΜΙΧ. ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗ

Κύριε Γενικέ
Κυρίες και Κύριοι Καθηγητές
Κύριοι εκπρόσωποι κρατικών φορέων
Κυρίες και Κύριοι

Τη σημερινή πανηγυρική εκδήλωση για τα 40 χρόνια της Ελληνικής Σηηλαιολογικής Εταιρείας τιμάτε όλοι εσείς με την παρουσία σας, γεγονός που υπογραμμίζει την σημασία και τον ρόλο της Ελληνικής Σηηλαιολογικής Εταιρείας στην Επιστήμη, στον Αθλητισμό και στην Εθνική Οικονομία.

Θεωρώ τύχη αγαθή την τιμή να σας απευθύνω ως Πρόεδρος της Ελληνικής Σηηλαιολογικής Εταιρείας χαιρετισμό για την σαραντάχρονη δράση της σε αυτό το υποβλητικό περιβάλλον της πρώτης Βουλής των Ελλήνων.

Η Σηηλαιολογία αποτελεί τον κλάδο εκείνο των γεωεπιστημών που δεν θα ήταν ίσως τολμηρό να τον μετονομάσουμε σε Φυσική Αρχιτεκτονική ή Φυσική Διακοσμητική. Η φύση σαν ύψιστος αρχιτέκτων, κατορθώνει να δώσει υποδειγματικά την ισορροπία ανάμεσα στην χλιδή και την λιτότητα, το ογκώδες και το λεπτεπίλεπτο, το περίτεχνο και το απλό, κρύβοντας ταυτόχρονα ζηλότυπα το δημιούργημά της από κάθε βάρβαρο βεβηλο μάτι. Έτσι, το σπήλαιο από την γένεσή του μετατρέπεται σ'ένα χώρο λατρευτικό, ιερό, μυστικό και απαραβίαστο, όπου η φύση προσθέτει υπομονετικά πινελιές στο έργο της, αφηφώντας το χρόνο, ακολουθώντας αργά τη ροή του.

Ο άνθρωπος, από την αρχή της εμφανίσεώς του κατέφυγε σε φυσικά έγκοιλα της γης για να προστατευθεί από τα καιρικά φαινόμενα και να ασφαλιστεί από τα άγρια θηρία. Άρχισε σταδιακά λοιπόν να ανακαλύπτει τα υπέροχα δημιουργήματα που η φύση έκρυβε στα σπλάχνα της, να τα λατρεύει ή να τα βαπτίζει κατοικίες των θεών του.

Από την πρώτη εμφάνιση του ανθρώπου στον πλανήτη μας, πρώτα η σπηλιά κίνησε το ενδιαφέρον του.

Σύγχρονες σηηλαιολογικές έρευνες, σε παγκόσμια κλίμακα έφεραν στο φως σπουδαία παλαιοντολογικά και αρχαιολογικά ευρήματα, που

τεκμηριώνουν ότι ο πρωτόγονος άνθρωπος χρησιμοποίησε σαν πρώτη του κατοικία και χώρο λατρείας τη σπηλιά.

Η Ελλάδα στον τομέα της σπηλαιολογίας δεν υστερεί από άλλες περιοχές του κόσμου, γιατί καλύπτεται κατά 55% περίπου από ασβεστολιθικά πετρώματα, που είναι επιδεκτικά διαβρώσεων και χημικών διεργασιών, γι' αυτό στην ποσότητα των καρστικών μορφών συγκαταλέγεται μεταξύ των πρώτων.

Πολλά από τα ελληνικά σπήλαια κατά την εξερεύνησή τους έδωσαν τα στοιχεία που συνέβαλαν στην μελέτη του Αρχαίου Ελληνικού Πολιτισμού καθώς και της νεώτερης Ελληνικής Ιστορίας, αποκαλύπτοντας ένδοξες ιστορίες που διαδραματίστηκαν μέσα σε αυτά από τους κατά καιρούς επιβουλεύομενους την ελευθερία τους.

Στον Ελλαδικό χώρο Έλληνες σπηλαιολόγοι, γεωλόγοι, αρχαιολόγοι και ιστορικοί βοηθούμενοι πολλές φορές και από ξένους επιστήμονες, έφεραν στο φως πλούσια παλαιοντολογικά, αρχαιολογικά και ιστορικά ευρήματα από σπηλιές όπως οι "Κόκκινες Πέτρες" Πετραλώνων Χαλκιδικής, η "Γλυφάδα" και η "Αλεπότρυπα" Δυρού στη Λακωνία, ο "Κύκλωπας" στη Μαρώνεια Ροδόπης, η "Χοιροσπηλιά" στη Λευκάδα, οι "Λίμνες" στην Αχαΐα, ο "Λέντακας" στα Χανιά, ο "Κουταλάς" στη Σέριφο, το "Σαρακηνό" στη Μαγνησία, το "Φυτίδι" στην Κεφαλλονιά, το "Χαρκαδιό" στην Τήλο, το "Γεράνι" στο Ρέθυμνο, η δολίνη της Βραυρώνας κ.ά.

Η απaráμιλλη σε έμπνευση Ελληνική Μυθολογία, σε σπηλιές της Κρήτης τοποθέτησε τη γέννηση του Δία, στο Δικταίο Άντρο, την ανατροφή του στο Ιδαίον, και την ταφή του στον Μινωικό Ιυτό, το γνωστό μας Γιούχτα, γι' αυτό και Κρητογενής ονομάστηκε.

Ακόμα πολλοί θεοί και ημίθεοι του αρχαίου Ελληνικού Πανθέου σε σπήλαια λατρεύτηκαν, όπως είναι η σπηλιά του Ερμή στη Ζηρεία, του Πάνα στην Πάρνηθα, στο Μαραθώνα και στην Ακρόπολη, του Ζα στη Νάξο, της Ρέας στην Αρκαδία, της Ειλειθυίας στο Ηράκλειο, της Στύγας στην Αχαΐα, της Αγραύλου στην Ακρόπολη, του Κενταύρου Χείρωνα στο Πήλιο, του Νυμφόληπτου στη Βάρη, το Νυμφαίο στην Πεντέλη, η Πύλη του Άδη στο Ταΐναρο, στην Ερμιονίδα, στη Θεσπρωτία κ.ά., που ο μύθος τους διασώθηκε μέχρι σήμερα.

Αξιόλογοι είναι οι θρύλοι και οι παραδόσεις για τα σπήλαιά μας που δημιουργήθηκαν από τη λαϊκή φαντασία, επηρεασμένη από το φόβο που προκαλεί το σκοτάδι και το άγνωστο, τοποθετώντας μέσα σε αυτά Κύκλωπες, Νεραΐδες, Δράκους, Δαίμονες, Στοιχειά κ.ά.

Αλλά και ο Χριστός "έν τῷ σπηλαίῳ τίκτεται", και τα πρώτα χριστιανικά χρόνια σε κατακόμβες λατρεύτηκε. Στη Φυλακωπή της Μήλου και στον Άγ. Δημήτριο Θεσσαλονίκης σώθηκαν κατάλοιπα χριστιανικής λατρείας. Ακόμα μέσα σε σπηλιές κτίστηκαν μοναστήρια και εκκλησίες για τη λατρεία του Χριστού και των Αγίων της Χριστιανοσύνης. Τέτοια είναι η σπηλιά της Αποκαλύψεως στην Πάτμο, το Μέγα Σπήλαιο στα Καλάβρυτα, η Κηπίνα στην Ήπειρο, ο Όσιος Πατάπιος στα Γεράνεια, η Αγιογαλούσαινα στο Άγιο Γάλας της Χίου, το Καθολικό στο Ακρωτήρι της Κρήτης, η Παναγιά Γορίτσα στο Βόλο και πολλά άλλα σε όλη την Ελλάδα και κατά κύριο λόγο στα νησιά.

Με την πάροδο του χρόνου καθίσταται αναγκαία η σύσταση ενός επιστημονικού οργανισμού για να πραγματοποιηθεί η συστηματική εξερεύνηση, χαρτογράφηση και μελέτη των ελληνικών σπηλαίων από επιστημονικής και τουριστικής πλευράς.

Η σύσταση ενός τέτοιου οργανισμού καθαρά επιστημονικού ήταν το όνειρο εκείνων που έβλεπαν τα ελληνικά σπήλαια όχι μόνο από αισθητική πλευρά αλλά και από επιστημονική και πρακτική.

Ο εμπνευστής της ιδρύσεως της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας Γιάννης Πετρόχειλος και η σύζυγός του Άννα καθώς και οι τέσσερις συνεργάτες τους, που πίστεψαν στους οραματισμούς αυτούς, υπέγραψαν το ιδρυτικό. Από τις 15 Νοεμβρίου 1950 η Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία είναι πραγματικότητα.

Σε μία εισηγητική έκθεση ο τότε Γενικός Γραμματέας της προσωρινής Διοικητικής Επιτροπής Γεώργιος Γραφίος γράφει:

"Η Ελλάδα με τις πολλές καροτικές μορφές της, ως τώρα είχε ελάχιστους σοβαρούς ερευνητές για αυτές, και απ'αυτούς οι περισσότεροι ήταν ξένοι. Οι λίγοι Έλληνες εκείνοι που δεν ασχολήθηκαν με το αρχαιολογικό θέμα και που εργάστηκαν με τις σπηλαιολογικές ομάδες των εκδρομικών σωματείων δεν πέτυχαν, γιατί οι ομάδες αυτές ενδιαφέροντο πιο πολύ για ευχάριστες επισκέψεις παρά για επιστημονική εργασία, για τον απλούστατο λόγο ότι δεν αποτελούνταν από επιστήμονες".

Με βάση λοιπόν την πρακτική αυτή και για να δώσει την ευκαιρία σε όλα τα μέλη της Εταιρείας να γίνουν κοινωνοί και μύστες των σπηλαίων, η Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία έχει ξεκινήσει σχεδόν ανελλιπώς από το 1956 μέχρι σήμερα, τρίμηνα σεμινάρια κατάρτισεως ερευνητικών ομάδων και εκπαιδεύσεως νέων μελών.

Σ'αυτά τα 40 χρόνια η Ε.Σ.Ε. εκτός από τα σεμινάρια που διοργάνωσε για την κατάρτιση ερευνητικών ομάδων, διοργάνωσε και διεθνή συνέδρια και συναντήσεις αφ'ενός μεν για την προβολή της Ελληνικής Σπηλαιολογίας, αφ'ετέρου δε για την ενημέρωση των μελών της στα τελευταία διεθνή επιτεύγματα της Επιστημονικής και Αθλητικής Σπηλαιολογίας.

Έχουν καταγραφεί μέχρι σήμερα στα μητρώα της πάνω από 7.500 σπήλαια, από τα οποία αρκετές χιλιάδες εξερευνήθηκαν, χαρτογραφήθηκαν και μελετήθηκαν από τουριστικής και επιστημονικής απόψεως από τα μέλη της ανιδιοτελώς.

Αρκετά από αυτά αξιοποιήθηκαν τουριστικά, μέχρι σήμερα, και δέχονται κάθε χρόνο πολλές χιλιάδες επισκέπτες, δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο πλουτοπαραγωγικές πηγές πρώτου μεγέθους, σε φτωχές συνήθως περιοχές της Ελλάδας, με αποτέλεσμα την ανύψωση του βιοτικού καθώς και του πολιτιστικού επιπέδου των κατοίκων τους και γενικότερα της Εθνικής Οικονομίας.

Μικρό δείγμα της οικονομικής σημασίας από την αξιοποίηση των σπηλαίων δίνουν οι εισπράξεις των σπηλαίων που λειτουργούν υπό την εποπτεία του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού και από τις οποίες δυστυχώς μέχρι σήμερα ούτε μία ποσοστιαία μονάδα πάγιας επιχορηγήσεως δεν έχει καταφέρει να αποκτήσει η Εταιρεία μας.

Στα 40 χρόνια της δράσεώς της εκπροσωπεί την Ελλάδα σε όλα σχεδόν τα διεθνή συνέδρια και συμπόσια με αξιόλογες ανακοινώσεις των μελών της, γεγονός που την καταξίωσε να γίνει μέλος της Διεθνούς Ενώσεως Σπηλαιολογίας, του μεγαλύτερου παγκόσμιου οργανισμού σπηλαιολογικών ερευνών υπό την αιγίδα της UNESCO, καθώς και μέλος της Ευρωπαϊκής Ενώσεως Σπηλαιολογίας.

Οι ανακαλύψεις των μελών της Εταιρείας συνέβαλαν στην μελέτη του προϊστορικού μας πολιτισμού. Επίσης αξιοσημείωτοι είναι οι

άφθονοι σπηλαιόβιοι οργανισμοί που ανακαλύφθηκαν σε ελληνικά σπήλαια, άλλοι γνωστοί και άλλοι που βρέθηκαν για πρώτη φορά και αποτελούν νέα είδη για την επιστήμη. Αλλά και στον χώρο της Παλαιοντολογίας η Ε.Σ.Ε. έχει να επιδείξει, χάρη στα μέλη της, εντυπωσιακά αποτελέσματα επιστημονικών ερευνών με μηδαμινή υλικοτεχνική συμπαράσταση. Η μελέτη των παλαιοντολογικών αυτών ευρημάτων έκανε δυνατή την εξαγωγή συμπερασμάτων για την Παλαιοβιολογία, Παλαιογεωγραφία, μετανάστευση πανίδων και τεκτονική εξέλιξη της πάλαι ποτέ Αιγαίδας, αλλά και της Ανατολικής Μεσογείου γενικότερα.

Και αν στον επιστημονικό τομέα η Εταιρεία έχει να επιδείξει πλουσιότατο έργο με κορωνίδα την έκδοση του Δελτίου της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας, όπου από της ιδρύσεώς της μέχρι σήμερα δημοσιεύονται τα επιτεύγματα των μελών της, δεν έχει υστερήσει στον αθλητικό τομέα. Στις αναρριχήσεις, στις σπηλαιοκαταδύσεις και στην σπηλαιοδιάσωση έχει καταφέρει με το θάρρος και τις απaráμιλλες ικανότητες των προικισμένων μελών της να σταθεί επάξια σε κοινές αποστολές με ξένα κλιμάκια κατά την διερεύνηση βαράθρων, σπηλαιοβαράθρων και εναλίων καρστικών μορφών.

Μία από τις βασικές φροντίδες της Εταιρείας και των μελών της είναι η λήψη μέτρων προστασίας των σπηλαίων και του περιβάλλοντος γενικότερα, και για το σκοπό αυτό, εκτός των άλλων, έχει εκδώσει κατά καιρούς διασημιστικά πόστερ, ενημερωτικά φυλλάδια, αναμνηστικές σφραγίδες κ.ά.

Επιβάλλεται να διευρυνθεί το κρατικό ενδιαφέρον για την πολλαπλή αξιοποίηση των Ελληνικών σπηλαίων και η Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία να αντιμετωπίζεται από τους φορείς σαν αρωγός, που πάντα υπήρξε από της ιδρύσεώς της, και όχι σαν ανταγωνιστής. Οι δαπάνες που θα απαιτηθούν για τον σκοπό αυτό θα έχουν ανυπολόγιστη οικονομική ανταπόδοση.

Κλείνοντας θα αναφέρω τους στίχους ενός από τους κορυφαίους Έλληνες ποιητές, του Γ. Σεφέρη:

"Κι όμως εκεί, στην άλλη όχθη
κάτω απ'το μαύρο βλέμμα της σπηλιάς
ήλιοι στα μάτια πουλιά στους ώμους
ήσουν εκεί πονούσες
τον άλλο μόχθο την αγάπη
την άλλη αυγή την παρουσία
την άλλη γέννα την ανάσταση
κι όμως εκεί ξαναγινόσουν
στην υπέρογκη διαστολή του καιρού
στιγμή-στιγμή σαν το ρετσίνι
το σταλαχτίτη το σταλαγμίτη"

Το ποίημα αναφέρεται στην υπόγεια σπηλιά με το ξωκλήσι του "Αγίου των Παροξυμών" που βρίσκεται στο νησί του Αη-Γιάννη στα Βουρλά της Σμύρνης. Η σπηλιά μήτρα της γης που προομένει μέσα "στην υπέρογκη διαστολή του καιρού" την αγάπη, την παρουσία, την ανάσταση. Υπομονετική μέσα στις ωδίνες του τοκετού, μέσα στην αγωνία και τους πόνους της δημιουργίας, αφήφά τον καιρό που περνά, τον διαστέλλει και τον ξεγελά, τον κατατροπώνει με την ίδια την ηρεμία της. Μία ηρεμία που όσο κι αν χλευάζει τον χρόνο, δεν παύει να 'ναι δυναμική, σταθερή, όσο κι απρόβλεπτη. Η ηρεμία

της γέννας της γης, η δύναμη της σιωπηλής, βουβής, θαυμαστής δημιουργίας. Και το δημιουργήμα, σεμνό, μικρό και ανεπανάλητο, φτιαγμένο "στιγμή-στιγμή σαν το ρετσίνι, το σταλαχτίτη, το σταλαγμίτη" θα θρέψει την ψυχή του ποιητή, θα εξάψει την φαντασία του γεωλόγου, θα μαγέψει το μυαλό του επισκέπτη.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ Ε.Σ.Ε. κ. ΑΝΝΑΣ ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ
"40 ΧΡΟΝΙΑ ΠΑΛΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ"

Ο Γ. Πετρόχειλος

Εφέτος η Ελληνική Σηπλαιολογική Εταιρεία (Ε.Σ.Ε.) συμπληρώνει 40 χρόνια από την ίδρυσή της. Ο εμπνευστής της αείμνηστος Γιάννης Πετρόχειλος συνέλαβε την ιδέα από το παρακάτω γεγονός, που θεωρείται σταθμός για τη Σηπλαιολογία στην Ελλάδα.

Όταν το 1949 ανατέθηκε στο Γιάννη και την Άννα Πετροχείλου η εκπροσώπηση του φυσιολατρικού Συνδέσμου "Παν" στη Διεθνή Σηπλαιολογική Συγκέντρωση στη Βαλάνς της Γαλλίας, στην οποία είχε κληθεί να συμμετάσχει, το Υπουργείο Παιδείας ανέθεσε στο Γιάννη Πετρόχειλο και την εκπροσώπηση της Ελλάδος. Οι παρευρεθέντες σύνεδροι ήταν 65 από μερικά ευρωπαϊκά κράτη. Μετά τις ανακοινώσεις και την ανταλλαγή απόψεων, απο-

φασίστηκε η σύγκλιση Διεθνούς Συντονιστικής Επιτροπής, που θα ασχολείτο με τα διεθνή σηπλαιολογικά θέματα και προβλήματα. Στην πρότασή του ο αείμνηστος Καθηγητής Ζανέλ δεν συμπεριέλαβε την Ελλάδα, γιατί δεν είχε τότε να επιδείξει αξιόλογη σηπλαιολογική δραστηριότητα. Ο Γιάννης Πετρόχειλος, ζητώντας το λόγο, αναφέρθηκε στην πολύχρονη σκλαβιά και τελευταία στην κατοχή της Ελλάδος, ως μεγάλα εμπόδια για την ανάπτυξη σηπλαιολογικής δραστηριότητας. Τελειώνοντας την ομιλία του, επέμεινε να συμπεριληφθεί και η Ελλάς μεταξύ των κρατών-μελών, δίνοντας την υπόσχεση ότι στο μέλλον θα φανεί ανταξία αυτής της τιμής. Ακολούθησε ψηφοφορία από την οποία εξελέγη η Ελλάς παμψηφεί.

Η έμπνευση της ίδρυσης Σηπλαιολογικής Εταιρείας από το Γιάννη Πετρόχειλο βρήκε απήχηση στα μέλη του φυσιολατρικού Συνδέσμου "Παν" Α.Πετροχείλου, Ι.Καζαμπέλη, Γ.Μοντεσάντο, και Α.Χαρολίδη, και από την Περιηγητική Λέσχη στο Γ.Γραφιο. Ακολούθησαν ως ιδρυτικά μέλη οι κ.κ. Α.Αιγηνίτης, Γ.Ανδρουτσόπουλος, Δ.Βετούλης, Γ.Διοσκουρίδης, Γ.Δαδιώτης, Σ.Ζάρκος, Σ.Θερνανός, Κ.Κατσιγιαννάκης, Γ.Κοσμάς, Ι.Κούμαρης, Θ.Κουντούρης, Γ.Λεονταράκης, Γ.Μαράτος, Δ.Μαργαρίτης, Σ.Μαρινάτος, Γ.Μαρίνος, Π.Μισιριάν, Α.Μοίρας, Ι.Μπορνόβας, Ε.Ξύδης, Ν.Παπανικολάου, Ι.Παπασταματίου, Α.Πετρόχειλος, Σ.Πετρόχειλος, Ε.Πλατάκης, Γ.Σαραντάκος, Σ.Σισμάνης, Ι.Στάης και Δ.Φραγκάκης.

Η ίδρυση της Ελληνικής Σηπλαιολογικής Εταιρείας το 1950 και η

δράση της, που παρουσίασε ο Γιάννης Πετρόχειλος στο 1ο Διεθνές Σηλαιολογικό Συνέδριο, το 1953 στο Παρίσι - ύστερα από τέσσερα χρόνια-, χαρακτήρισαν την Ελλάδα ως ένα από τα πιο δραστήρια στον σηλαιολογικό τομέα κράτη. Έτσι την υπόσχεση που έδωσε ο Γ. Πετρόχειλος την πραγματοποιήσε.

Η δραστηριότητα της Ε.Σ.Ε. συνεχίστηκε με ιδιωτική πρωτοβουλία και δαπάνες, με αλματώδη αύξηση κάθε χρόνο, με αποτέλεσμα να προσκαλείται επίσημα και σε εθνικά σηλαιολογικά συνέδρια. Ο Γιάννης Πετρόχειλος ονομάστηκε μόνιμος αντιπρόσωπος της Ελλάδος στα Διεθνή Σηλαιολογικά Συνέδρια.

Όπως ήταν φυσικό, τα οικονομικά μέσα της Ε.Σ.Ε. στο ξεκίνημά της ήταν ανύπαρκτα. Ένοικίαση γραφείων αδιανόητη. Γι' αυτό φιλοξενήθηκε στο σπίτι του ζεύγους Πετροχειλου επί 18 χρόνια. Κατά το 1968 η επαφή μας με τον τότε Υπουργό Συντονισμού έφερε το αποτέλεσμα της. Εγκρίθηκε, για πρώτη φορά, επιχορήγηση της Ε.Σ.Ε. μέσω του Ε.Ο.Τ. για εξερευνήσεις και μελέτες σπηλαίων με απόδοση λογαριασμού, που συνεχίστηκε επί χρόνια. Ακόμη εγκρίθηκε κονδύλιο για αγορά σηλαιολογικού υλικού και για μελέτη Σηλαιολογικού Ινστιτούτου στην περιοχή των σπηλαίων Δυρού. Η κρατική συμπαράσταση συνεχίζεται κατά καιρούς.

Μεγάλο ήταν το πλήγμα που υπέστη η Ε.Σ.Ε. με τον απροσδόκητο θάνατο του Προέδρου της. Τα γερά θεμέλια όμως που είχε βάλει ο ιδρυτής της άνθεξαν. Έτσι μπόρεσε να φτάσει στην αξιοζήλευτη σημερινή θέση της, με τμήματα σε διάφορα μέρη της χώρας μας. Δίκαια λοιπόν ο Γιάννης Πετρόχειλος χαρακτηρίστηκε "πατέρας" της Σηλαιολογίας στην Ελλάδα.

Στη δύναμη της Ε.Σ.Ε. συγκαταλέγονται επιστήμονες και αθλητές όλων των ειδικοτήτων, που καλύπτουν όλες τις προϋποθέσεις για ολοκληρωμένες μελέτες. Η συνεργασία της με ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, υπουργεία και τον Ε.Ο.Τ. είναι στενή. Μέχρι σήμερα έχει καταγράψει στο Μητρώο της 7.500 σπήλαια, βάρθρα και υπόγειους ποταμούς, από τα οποία έχει εξερευνήσει τα περισσότερα. Ανάμεσά τους, πάνω από 100 είναι τουριστικά διεθνούς προβολής, ενώ έχει εκπονήσει πάνω από 70 σχετικές μελέτες που περιμένουν την εφαρμογή τους. Από αυτά έχουν αξιοποιηθεί δέκα, με την υπόδειξη και επίβλεψη των μελών της, τα οποία δημιούργησαν πηγές πλούτου πρώτου μεγέθους για τους κατοίκους των περιοχών στις οποίες βρίσκονται, και γενικότερα συμβάλλουν στην Εθνική Οικονομία. Για παράδειγμα, το 1988 τα επισκέφθηκαν 1.058.000 άτομα, η δε εμπορική συναλλαγή των ατόμων αυτών για διακίνηση, διατροφή, διαμονή κλπ. είναι ανυπολόγιστη.

Κατά την εξερεύνηση των σπηλαίων αποκαλύφθηκαν ίχνη ανθρώπων που έζησαν κατά την Παλαιολιθική μέχρι και τη σύγχρονη εποχή. Αποδείχθηκε πώς ζούσαν και με τι τρέφονταν και ασχολούνταν. Ακόμη αποκαλύφθηκαν ίχνη ζώων που δεν υπάρχουν σήμερα στον ελλαδικό χώρο, όπως ελέφαντες, σπηλαιίες αρκούδες, λεοντάρια, ύαινες, πάνθηρες, λύκοι, ελάφια, ιπποπόταμοι, βοοειδή κλπ. Υποδείχθηκαν δυνατότητες εκμετάλλευσης υπογείων νερών για ύδρευση και άρδευση σε διάφορες περιοχές της χώρας μας, που είχαν άριστα αποτελέσματα. Υποδείχθηκαν σπήλαια για θεραπευτικούς σκοπούς, όπως θεραπεία του άσθματος (σπήλαιο "Δρογγοράτη" Κεφαλληνίας). Ακόμη, για την καταπολέμηση βρυοφύτων κλπ. κοντά σε φωτιστικά σώματα

διευθετημένων σπηλαιών (όπως στο σπήλαιο "Περάματος" Ιωαννίνων με άριστα αποτελέσματα).

Κατά τη συνεργασία μελών της με ξένους βιοσπηλαιολόγους σε ελληνικά σπήλαια, ανακαλύφθηκαν νέοι σπηλαιοβιοί οργανισμοί, άγνωστοι μέχρι σήμερα στην επιστήμη. Ακόμη διαπιστώθηκε ότι σε 22 ανέρχεται ο αριθμός των ειδών νυκτερίδων που ζουν σε ελληνικά σπήλαια.

Από το 1964 η Ε.Σ.Ε. οργανώνει κάθε άνοιξη Σπηλαιολογικά Σεμινάρια για την κατάρτιση των νέων μελών της, στα οποία διδάσκονται από ειδικούς - μέλη της Ε.Σ.Ε. 22 μαθήματα, θεωρητικά και πρακτικά. Το 1987, με δαπάνες της, έστειλε στην Ιταλία τριμελή ομάδα για να παρακολουθήσει μαθήματα Σπηλαιοδιάσωσης. Το 1989 προσκάλεσε και φιλοξένησε επί 20 ημέρες ειδικούς τσεχοσλοβάκους για τον ίδιο σκοπό. Παράλληλα, προμηθεύτηκε όλα τα απαραίτητα τεχνικά εφόδια σπηλαιοδιάσωσης, ακόμη και ειδικό φορείο, ώστε να μπορεί να προσφέρει τις υπηρεσίες της και σε αυτόν τον τομέα διεθνώς, ως μέλος της Διεθνούς Οργάνωσης Σπηλαιοδιάσωσης.

Η Ε.Σ.Ε. δεν απουσίασε ποτέ από κανένα Διεθνές Σπηλαιολογικό Συνέδριο, καταθέτοντας πάντα, δια της εκπροσώπου της, αξιόλογες ανακοινώσεις, με τις οποίες έχει επιβληθεί διεθνώς. Αυτό αποδεικνύεται από τα χρυσά και τα λοιπά μετάλλια και περγαμηνές που της έχουν απονεμηθεί κατά καιρούς. Η ελληνίδα εκπρόσωπος συγκαταλέγεται ανάμεσα στους τρεις εκπροσώπους κρατών μελών της Διεθνούς Ένωσης Σπηλαιολογίας (U.I.S.) όλου του κόσμου, που δεν απουσίασαν από κανένα Διεθνές Σπηλαιολογικό Συνέδριο. Οι άλλοι δύο είναι της Γαλλίας και της Αυστρίας. Γι' αυτό το 1988 στο Millau της Γαλλίας τους απονεμήθηκε -τιμής ένεκεν- αναμνηστικό μετάλλιο.

Μέχρι σήμερα η Ε.Σ.Ε. έχει οργανώσει στην Ελλάδα τρία Διεθνή Σπηλαιολογικά Συμπόσια: το 1963 με 16 κράτη, το 1971 με 17 κράτη και το 1983 με 20 κράτη. Επίσης το 1981 ένα Πανελλήνιο στην Αθήνα και το 1989 ένα Παγκρήτιο στο Ηράκλειο. Παράλληλα έχει οργανώσει πολλές Διμερείς, Τριμερείς και Πολυμερείς Σπηλαιολογικές Συνόδους για την επιτόπου επίλυση επιστημονικών σπηλαιολογικών προβλημάτων. Τα αποτελέσματα των ερευνών και μελετών της η Ε.Σ.Ε. τα δημοσιεύει στο ετήσιο *Δελτίο της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας* που διατίθεται σε όλους τους σχετικούς οργανισμούς και βιβλιοθήκες του κόσμου.

Το 1988 στο Millau της Γαλλίας, όπου εορτάστηκαν τα 100 χρόνια της Επιστημονικής Σπηλαιολογίας στη Γαλλία, μπήκαν από τον Alfred Martel, ύστερα από εισήγηση της Γαλλικής Σπηλαιολογικής Ομοσπονδίας, τα θεμέλια της Ευρωπαϊκής Σπηλαιολογικής Ομοσπονδίας. Ο κύριος σκοπός της είναι η προστασία του καρστ και κάθε σχετικού με αυτό. Σ' αυτή θα συμμετέχουν μόνο τα 12 κράτη-μέλη της Ε.Ο.Κ. Μεταξύ αυτών και η Ελλάς, δια της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας, ως του μόνου επίσημου φορέα. Όπως είναι γνωστό, σκοπός της Ε.Σ.Ε. είναι η συνεχής προαγωγή της Σπηλαιολογίας στην Ελλάδα, επιστημονικής, αθλητικής και τουριστικής. Το απέδειξε με την εξέχουσα θέση που κατέχει στη Διεθνή Σπηλαιολογική Οικογένεια και θα την συνεχίσει με τον ίδιο ενθουσιασμό που τη διακρίνει, αρκεί να έχει και την κρατική συμπαράσταση.

Για την πολύπλευρη δράση της η Ακαδημία Αθηνών της απένειμε το βραβείο της.

Ως κατακλείδα, θα αναφέρω την ανάπτυξη σε μερικές περιοχές της πατρίδας μας, ύστερα από την τουριστική αξιοποίηση των σπηλαίων τους. Τα Γιάννινα, μια ξεχασμένη αρχοντική πόλη, σήμερα είναι μία από τις πρώτες σε τουριστική κίνηση ελληνικές πόλεις. Το δε πάμφτωχο χωριό Πέραμα -όπου είναι το σπήλαιο- εξελίχθηκε σε μια από τις πλουσιότερες Κοινότητες του Νομού, με σύγχρονα ξενοδοχεία και εστιατόρια, άφθονα καταστήματα αναμνηστικών και εργαστήρια ασημιού και σμάλτου.

Ο Όρμος Δυρού πριν την αξιοποίηση των σπηλαίων του αναφερόταν μόνο στην ιστορία. Σήμερα οι άλλοτε στερημένοι κάτοικοι της περιοχής ευημερούν και, παράλληλα, όλες οι ενδιαμέσες πόλεις που συναντούν οι επισκέπτες στο διάβα τους.

Το προσφυγικό χωριό Πετράλωνα Χαλκιδικής εξελίχθηκε σε αξιόλογο τουριστικό χωριό, ύστερα από την αξιοποίηση του σπηλαίου του.

Όπως έχει διαπιστωθεί σ'όλον τον κόσμο, τα τουριστικά σπήλαια αποτελούν πλουτοπαραγωγικές πηγές, γι'αυτό πρέπει να αξιοποιούνται, με σωστό όμως τρόπο. Οι πολύχρονες μελέτες σ'όλον τον κόσμο, για τη λύση πολλών σπηλαιολογικών προβλημάτων, έφεραν ικανοποιητικά προσαταυτικά αποτελέσματα. Η Ε.Σ.Ε. είναι ενημερωμένη από κάθε πλευρά, με την παρακολούθηση σχετικών ανακοινώσεων σε Διεθνή Σπηλαιολογικά Συνέδρια και τίθεται, δια των μελών της, στη διάθεση του κάθε ενδιαφερόμενου φορέα.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ κ.Ι. ΙΩΑΝΝΟΥ "Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΡΑΦΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ"

Καλησπέρα σας φίλες και φίλοι, εσείς όλοι που μας τιμάτε με την παρουσία σας στη σημερινή εκδήλωση για τα 40 χρόνια δράσης της Ε.Σ.Ε.

Θα κάνουμε ένα μικρό αφιέρωμα στον Γεώργιο Γραφιο. Όταν άρχισα να μαζεύω πληροφορίες για τη ζωή του, κατάλαβα πόσο δύσκολο είναι να παρουσιάσεις κάποιον που ήξερες από τις ζωντανές του στιγμές και τώρα πρέπει να βρεις τι κρύβεται μέσα στα άδεια του παπούτσια, δηλαδή το έργο που άφησε, και από τα πεσμένα φύλλα να ανάψεις φωτιά.

Ο Γεώργιος Γραφιος ήταν ένα ρομαντικό άτομο που γεννήθηκε στις 10 Φεβρουαρίου του 1902 στον Πειραιά. Ήταν ο πρώτος γιος από τα τρία αδέρφια της οικογένειας και τελείωσε την εμπορική σχολή. Ο πατέρας του είχε εργοστάσιο μεταξωτών στο θησείο. Παντρεύτηκε την Σοφία Γερακίτη και απέκτησαν το 1928 έναν γιο, τον Κώστα, που ζει τώρα στην Αμερική. Στην Αμερική ταξίδευσε και το ζεύγος Γραφίου το 1955.

Όταν ήταν μικρός και πρόσκοπος έτυχε να σώσει με την ομάδα του τον Ρώσο Πρόξενο που είχε πέσει μέσα στη λίμνη συλλογής νερού στο σπήλαιο Νταβέλη της Πεντέλης. Τη λίμνη αυτή και το χώρο της μπάζωσαν πρόσφατα με φερτά υλικά και αυτό είναι ζήτημα από τις πιο σοβαρές καταστροφές από τον άνθρωπο σε ελληνικό σπήλαιο. Το

περιστατικό στο σπήλαιο Νταβέλη φαίνεται ότι έγινε η αιτία για την μετέπειτα απασχόλησή του με την σπηλαιολογία.

Τον πρωτοσυνάντησα το 1958 και μου φάνηκε πολύ επίσημος με το παπιγιόν του, περιποιημένος, με την πίπα του, που η βαριά μυρωδιά του καπνού της ήταν ταυτόσημη με την παρουσία του. Ήταν ένας άνθρωπος απόμακρος, ήρεμος, υπομονετικός, που δεν θύμωνε και ήταν οπαδός της ιδέας ότι η πραγματική χαρά βρίσκεται στην έρευνα που ξεπηδά και ικανοποιεί κατά τη διάρκεια της δράσης και από τις εκπλήξεις που επιφυλάσσει το ταξίδι της οποίας έρευνας.

Όταν η Ε.Σ.Ε. στερήθηκε τον στυλοβάτη της, τον Γιάννη Πετρόχειλο, μοιάζει με ανέκδοτο, αλλά τότε τα ενεργά μέλη ήταν τόσο λίγα, ώστε ήταν πρόβλημα η επιλογή και η στελέχωση του Διοικητικού Συμβουλίου που τότε αποτελείτο από έξι πρόσωπα. Ο Γεώργιος Γραφίος ανέλαβε όλη την αλληλογραφία και τη δακτυλογράφηση των κειμένων του Δελτίου σε μεμβράνες, τις οποίες με ξενύχτια πολυγραφούσαμε η Άννα Πετροχειλού και οι δύο αξεχαστοί φίλοι, συνεργάτες και μέλη μας, ο Δημήτρης Λιάγκος και ο Σέργιος Κωνσταντίνου.

Το βιοποριστικό επάγγελμα του Γραφίου ήταν η οικονομική διεύθυνση της ανώνυμης εταιρείας Γερακίτη. Το παραθυρό του προς τη φαντασία ήταν η σπηλαιολογία. Δεν έκανε επιτόπιες έρευνες σε σπήλαια. Κατά τη διάρκεια όμως των διακοπών του στους Παξούς, τη Σαντορίνη, τη Σίφνο λειτούργησε το συλλεκτικό πάθος του για τους μύθους και τις ιστορίες γύρω από τα μυστήρια και τα φαινόμενα των σπηλαίων. Τον ενδιέφερε η ανακάλυψη βιβλιογραφικών στοιχείων. Τις φιλολογικές πληροφορίες που εντόπιζε τις αρχειοθετούσε. Γνώριζε τα όρια των ικανοτήτων του, που ήταν η μεθοδικότητα και η αγάπη για πνευματική ενασχόληση. Έλεγε ότι αυτοί που βιάζονται δεν είναι σε θέση να αισθανθούν την οποιαδήποτε προσφορά τους.

Είχε το φιλολογικό ψευδώνυμο Νίδας που το έβαζε δίπλα στο επίθετό του, υπέγραφε δηλαδή Γεώργιος Γραφίος-Νίδας. Στο μητρώο των μελών της Ε.Σ.Ε. έχει τον αριθμό 3 μετά από το 1 και 2 του ζεύγους Πετροχειλού. Από την ίδρυση της η Ε.Σ.Ε. στάθηκε τυχερή που ο Γεώργιος Γραφίος έβαλε σκοπό και έκανε έργο ζωής την τακτοποίηση των πληροφοριών για τα σπήλαιά μας. Ξεκίνησε με το αρχείο του Πετρόχειλου και αργότερα ενσωμάτωσε και το δικό του, και αυτά έγιναν ο πυρήνας του πολύτιμου αρχείου μας. Είναι μεγάλος ο αριθμός των επιστολών του προς κάθε δάσκαλο, δήμο, δημόσια υπηρεσία και συλλόγους για να του στείλουν στοιχεία για σπήλαια που γνώριζαν στην περιοχή τους. Για την κωδικοποίηση των φακέλων του αρχείου συνεργάστηκε με τον Αλέκο Χαρολίδη. Αξίζει να διαβάσει κανείς παλιές επιστολές του για τον κομψό τρόπο που ανέπτυξε το θέμα του. Λένε πως οι λέξεις είναι πιο δυνατές από τα πολεμικά όπλα και εκείνος μέσα από μια τεχνική κυριολεξίας πετύχαινε το στόχο για τον οποίο έγραφε το κείμενο. Συνήθιζε να λέει ότι αυτοί που ξέρουν δεν μιλούν και αυτοί που μιλούν δεν ξέρουν. Διετέλεσε πολλά χρόνια Γενικός Γραμματέας, Αντιπρόεδρος και την διετία 1971-1972 Πρόεδρος μας. Σε λόγο του το 1970 για τον εορτασμό της πρώτης εικοσαετίας της Ε.Σ.Ε. έγραψε: "Στα πρώτα αυτά χρόνια η Εταιρεία κατέστη μία εξαιρετική κοινωνική δύναμις και παράδειγμα προς μίμηση από εκείνους που φιλοδοξούν να αφήσουν τα ίχνη της διαβάσεώς τους από την επίγεια ζωή".

Η πιο ολοκληρωμένη δημοσιευμένη εργασία του ήταν για την ονοματολογία των ελληνικών σπηλαίων ή γλωσσικοί χαρακτηρισμοί αυτών κατά περιοχές. Η εργασία αυτή ήταν αποτέλεσμα πολύχρονης προσπάθειας. Είναι δε ένας θησαυρός για όσους θα ασχοληθούν με το θέμα αυτό και το οποίο θα μπορούσε να γίνει στο μέλλον θέμα διατριβής από νέο επιστήμονα. Αξίζει να αναφέρουμε ότι είχε ασχοληθεί και ο Ελευθέριος Πλατάκης με την ονοματολογία των κρητικών όμως σπηλαίων. Στον πρόλογο της δημοσίευσης διαβάζουμε: "Περισσότερον ίσως από κάθε άλλη χώραν το ελληνικόν σπήλαιον, και γενικώτερον κάθε καραστική μορφή, υπό την έννοιαν της μελέτης αυτής υπό της σπηλαιολογικής επιστήμης, ως όρος γλωσσολογίας απαντά εις ολόκληρον τον ελληνικόν χώρον υπό διαφόρους ονομασίας. Και τας ονομασίας ταύτας, με το παρόν πόνημα ημών θέλομεν προσπαθήσει να φέρωμεν πλησίον του ερευνητού-σπηλαιολόγου, ώστε να είναι ούτος εις θέσιν να προσδιορίζη επακριβώς την μορφήν την οποίαν αναζητεί εις την επιμέρους γεωγραφικήν περιοχήν. Μεταχειριζόμενος λοιπόν την επιχωριάζουσαν έκφρασιν δύναται να είναι βέβαιος ότι θα επιτύχη την επισήμανσιν της αναζητουμένης μορφής ή να συγκεντρώση πληροφορίας δι' αυτήν".

Σε άλλο σημείο διαβάζουμε: "Η αρχαία ελληνική λέξις *σπέος* επεκράτησε μέχρι των ημερών μας, παραληφθείσα υπό ξένων επιστημόνων δια να ονομάσουν την σπηλαιολογίαν και τον σπηλαιολόγον." Και αλλού ότι: "Μεταγλώττισις ξενικών όρων σπηλαιολογικών σπανίζει εις την χώραν μας".

Όταν τον Μάιο του 1977 του απονεμήθηκε ο τίτλος του Επιτίμου Προέδρου της Ε.Σ.Ε., εκείνος αντί για ευχαριστήριο λόγο ανέπτυξε την προσοχή που αξίζουν τα ενάλια σπήλαια, μια και τα παρόμοια καταγεγραμμένα φέρνουν την Ελλάδα παγκοσμίως σε πρώτη θέση από τον αριθμό των 95 αυτού του τύπου σπηλαίων.

Όταν σκαρφαλώνεις στα βουνά ή χώνεσαι βαθιά στα έγκατα της γης, δεν είναι μόνο τα πόδια σου, αλλά και το βουνό που σε σηκώνει ψηλά και η γη που σε οδηγεί στα έγκατά της. Οι εντυπώσεις και οι πληροφορίες από αναβάσεις σε βουνά και από εξερευνήσεις σε σπήλαια ήταν τα θηράματά του. Αν ήξερε ο Γραφίος ότι ενδιαφέρεσαι για κάποιο σπήλαιο, σου έτεινε ένα χαρτάκι με σημειώσεις. Χαμογελούσε, δεν έλεγε τίποτα και περίμενε να δει από την αντίδρασή σου αν πράγματι ήταν χρήσιμες οι πληροφορίες που σου πρόσφερε.

Δεν περίμενε κάποια ηθική ή υλική ανταμοιβή για ό,τι έκανε. Όταν πήρε σύνταξη αποτραβήχτηκε από όλους τους συλλόγους που ήταν μέλος με ένα αξιοπρεπές γράμμα παραίτησης, από την Περιηγητική Λέσχη, την Ελληνική Φωτογραφική Εταιρεία, την Ένωση Δημοσιογράφων και Συγγραφέων Τουρισμού. Τα πρωινά του μετά τα αφιέρωνε για να ενημερώνει το αρχείο μας.

Μία άλλη πράξη που χαρακτηρίζει τον άνθρωπο αυτό είναι πως όταν προαισθάνθηκε τον θάνατό του, άφησε προσωπικές επιστολές στη σύζυγό του, το γιο του και άλλους στενούς συγγενείς του. Έφυγε για πάντα στις 2 Ιουλίου του 1982.

Κάποιος κάποτε ρώτησε έναν σοφό για το τι είναι η ζωή.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ Φ.Σ. "Ο ΠΑΝ"
Κ. Μ. ΧΕΙΜΑΡΑ

Ο φυσιολατρικός Σύνδεσμος "Ο Παν" και εγώ ως Πρόεδρος του αισθανόμαστε ιδιαίτερη χαρά και ικανοποίηση, διπλά θα έλεγα, πρώτον, γιατί τιμούμε σήμερα όλοι μαζί τα 40 χρόνια από την ίδρυση της Σηλαιολογικής Εταιρείας, στη οποία ευχόμαστε να είναι άπειρα, την οποία αγαπάμε ιδιαίτερα, γιατί γεννήθηκε και γαλουχήθηκε μέσα στον Πάνα, και δεύτερον γιατί τιμούμε την μνήμη του Γιάννη Πετρόχειλου, ιδρυτή της Σηλαιολογικής Εταιρείας και αρχηγού της Σηλαιολογικής Ομάδας του Πάνα.

Ο Παν από την ίδρυσή του το 1927 ασχολήθηκε με σηλαιολογικές έρευνες, αρχικά με την απρόσιτη Σηλιά Ανδρούτσου στη Βελίτσα, από το μέλος του Γιάννη Καψαμπέλη, και με τα σπήλαια του Υμηττού, με αρχηγούς τον Γιάννη και την Άννα Πετροχείλου.

Όταν το 1928 ο δημοσιογράφος Χατζόπουλος ανακάλυψε την σηλιά Κουτούκι, και αργότερα το 1934 ο Ορειβατικός με αρχηγό τον Καθηγητή Γιάννη Σαρρή την κατέκτησε, τότε το σηλαιολογικό ενδιαφέρον κορυφώθηκε σε όλα τα εκδρομικά σωματεία και ένα ακόμη όνομα κυριάρχησε, του Γιάννη Πετρόχειλου και της αξίας συντρόφου του Άννας. Από τότε η Σηλαιολογική Ομάδα του Πάνα, με αρχηγό τον Γιάννη Πετρόχειλο και την Άννα, εξερεύνησε συστηματικά τα σπήλαια του Υμηττού.

Το 1945 με τον Ε.Ο.Σ. εφθασαν σε βάθος 135 μέτρων με 13 ώρες παραμονή μέσα στο σπήλαιο.

Τον Αύγουστο του 1949 ο Παν όρισε τον Γιάννη Πετρόχειλο ως αντιπρόσωπό του στη Διεθνή Επιτροπή Σηλαιολογικών Συνεδρίων, στη Βαλάνς της Γαλλίας, και από το ραδιοφωνικό σταθμό των Παρισίων έκανε αξιόλογες ανακοινώσεις από τις έρευνες του Σηλαιολογικού Τμήματος του Πάνα.

Τον Ιούλιο του 1950 εξερευνήθηκε το σπήλαιο Καταβόθρα Σκούρων και σε απόσταση 70 μέτρων από την είσοδό του ανακαλύφθηκε λίμνη.

Τον Δεκέμβρη του 1950 υπογράφεται το ιδρυτικό της Σηλαιολογικής Εταιρείας από 5 μέλη του Πάνα και 1 της Περιηγητικής.

Τον Δεκέμβρη του 1954 ο Παν όρισε τον Γιάννη και την Άννα Πετροχείλου ως αντιπροσώπους στο Σηλαιολογικό Συνέδριο της Βιέννης, όπου με ευρωπαίους σηλαιολόγους πραγματοποίησαν μια εξαιρετικά δύσκολη διαδρομή στο αστριακό σπήλαιο "Τανταχούλ 2". Επί τρεις ημέρες διήνυσαν 8.700 μ. με 400 μ. βάθος και με κατακόρυφες μετακινήσεις 2.500 μ.

Το 1957 ο Γιάννης Πετρόχειλος, μέλος της Επιτροπής για τη σπουδή των μεταβολών της θαλάσσιας στάθμης κατά το Τεταρτογενές, έλαβε μέρος στην επιστημονική κρουαζιέρα του Πανεπιστημίου Κο-λούμπια, ως εκπρόσωπος της Ελλάδος και του Ε.Γ.Ε.Υ.

Το 1957 στο Συνέδριο του Τεταρτογενούς ανακοίνωσε την ανακάλυψη απολιθωμάτων της Σηλαιίας Άρκτου στο Σπήλαιο Περάματος Ιωαννίνων. Επίσης ανακοίνωσε στη Γεωλογική Εταιρεία της Γαλλίας την ανακάλυψη απολιθωμένου ελέφαντα. Τον βρήκε όταν ασχολείτο με τη σύνταξη του γεωλογικού και πολιτικού χάρτη των Κυθρών.

Το 1958 συνέχισε τις έρευνές του με το ελληνικό πλοίο "Αλκυ-

όνη" στη Ν. Πελοπόννησο και Κρήτη.

Ο Γιάννης Πετρόχειλος με αχώριστο σύντροφο την Άννα συνετέλεσαν ανιδιοτελώς στην αξιοποίηση του Σηπλαιίου Περάματος Ιωαννίνων. Ο Δήμος Ιωαννίνων τους τίμησε με χρυσά μετάλλια και η Κοινότητα Περάματος τοποθέτησε την προτομή του Γιάννη Πετρόχειλου εντός του σηπλαιίου.

Ο Γιάννης Πετρόχειλος έχει πραγματοποιήσει επιστημονικές παρατηρήσεις στο Σηπλαιο Πετραλώνων Χαλκιδικής. Έχει συμβάλει στη σπουδή των υποδιαίρέσεων του Τεταρτογενούς στην Αττική. Έχει κάνει μελέτες και ανακοινώσεις για εκατοντάδες σηπλαια. Εκτός αυτών είχε και άλλες δραστηριότητες, μερικές των οποίων θα σας αναφέρω.

Γεννήθηκε στη Σμύρνη το 1900, σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, υπηρέτησε ως υπολοχαγός, διορίστηκε ως χημικός και διηύθυνε επί 4 χρόνια το Χημείο των Σιδηροδρόμων Πελοποννήσου, εργάστηκε σε νυκτερινά Γυμνάσια ως εκπαιδευτικός, πέτυχε σε διαγωνισμό υποτροφίας του Υπουργείου Παιδείας, με την οποία ειδικεύτηκε στο εξωτερικό στην Γεωλογία, Φυσική Γεωγραφία και Σηπλαιολογία, μετατάχθηκε στην Άνδρο, όπου έκανε σειρά από μελέτες οι οποίες καταστράφηκαν κατά τον βομβαρδισμό της Άνδρου και στη συνέχεια μετατάχθηκε στο Ινστιτούτο Γεωλογίας και Ερευνών Υπεδάφους του Υπουργείου Βιομηχανίας.

Εξέδωσε τα συγγράμματα "Ανόργανος και Οργανική Χημεία" και "Γεωτεκτονική". Πραγματοποίησε 50 υδρογεωλογικές μελέτες, 34 κατολισθήσεων, 3 γεωτρήσεων και 2 μετακινήσεως οικισμών.

Ο Γιάννης Πετρόχειλος, ως ορειβάτης, πραγματοποίησε αναβάσεις στον Μύτικα Ολύμπου και αναρριχήσεις στη Μεγάλη Σούφλα και Κάτω Ψηλό των Βαρδουσιών. Είναι ο πρώτος Έλληνας που ανέβηκε τα Λούνα-Ταξ της Σπιτοβέργης στον Β. Πόλο και ο πρώτος Έλληνας στις κορφές των Άλπεων.

Ασχολήθηκε ακόμη με μουσική και ποίηση. Μαζί με τη γυναίκα του Άννα ενίσχυσαν οικονομικά την Ε.Σ.Ε., στέγασαν στο σπίτι τους τα γραφεία της και κάλυψαν οικονομικά τη συντήρηση και την έκδοση του Δελτίου. Με δάνειο τραπεζής και προσωπική προσφορά της Άννας απέκτησε η Ε.Σ.Ε. ιδιόκτητη στέγη και πέτυχε επίσης επιχορήγηση από τον Ε.Ο.Τ. για εξερευνησεις σηπλαιίων.

Το 1977 θέσπισε υποτροφία στο εξωτερικό για εξειδίκευση στη Σηπλαιολογία. Το 1983 κατέθεσε σεβαστό ποσό σε τράπεζα επ'ονοματί της Ε.Σ.Ε., με τους τόκους του οποίου καλύπτονται οι δαπάνες συμμετοχής στα Σηπλαιολογικά Συνέδρια.

Τελειώνοντας θέλω να τονίσω ότι ο Γιάννης Πετρόχειλος έχει μείνει στη μνήμη μας σαν φανατικός ορειβάτης, σαν δεινός αναρριχητής και πατέρας της Σηπλαιολογίας. Ας είναι η μνήμη του αιώνια και ας παραμείνει σαν φωτεινό άστρο που θα καθοδηγεί τους νεώτερους στη συνέχιση του έργου του.

ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΤΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ Ε.Σ.Ε.
ΚΑΘΗΓ. ΜΙΧ. ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗ

Κυρίες και Κύριοι,

Ενώ η ήπειρός μας ατενίζει το 1992 σαν έτος Ενωμένης Ευρώπης, συμπτωματικά η Ελληνική Σηπλαιολογική Εταιρεία εισέρχεται στην ολοκλήρωση της 5ης δεκαετίας των δραστηριοτήτων της. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας και εγώ προσωπικά σας ευχαριστούμε που τιμήσατε με την παρουσία σας την σημερινή εκδήλωση.

Συνοψίζοντας τα αποτελέσματα της 40χρονης προσπάθειας, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι τα επιτεύγματα της Ε.Σ.Ε. και η διεθνής αναγνώριση και καταξίωση της οφείλονται κυρίως στο μεράκι, την ανιδιοτέλεια και την ακατάπαυστη προσπάθεια των μελών της. Αξίζει ωστόσο να σημειωθεί ότι η Ε.Σ.Ε. δεν βοηθήθηκε όσο έπρεπε από την Ελληνική Πολιτεία και τους φορείς της. Κατ' αυτόν τον τρόπο οι αντιξοότητες που αντιμετώπισε προσδίδουν μεγαλύτερη αξία και σημασία στο έργο της, αλλά και δικαιολογούν τυχόν λάθη και παραλείψεις.

Ελπίζουμε και ευχόμαστε ο ρόλος και η σημασία της προσπάθειας της Ε.Σ.Ε. να γίνουν πιο κατανοητά από τους αρμόδιους φορείς, με τελικό όφελος την ανάδειξη και την προστασία των σπηλαίων της χώρας μας.

Για να πραγματοποιηθούν οι στόχοι της Εταιρείας, θα πρέπει να καλυφθούν με μία πάγια οικονομική ενίσχυση οι στοιχειώδεις ανάγκες της λειτουργίας της Εταιρείας, των επιστημονικών της αποστολών, των ερευνητικών της προγραμμάτων και κυρίως να βοηθηθεί από το Υπουργείο Τουρισμού και τον Ε.Ο.Τ. η ίδρυση και λειτουργία του Σηπλαιολογικού Ινστιτούτου στο Δυρό.

Στα πλαίσια των άμεσων ενεργειών της Ε.Σ.Ε. είναι η ηλεκτρονική αρχειοθέτηση του συνόλου των Ελληνικών σπηλαίων, που περιλαμβάνεται στα αρχεία της, η έκδοση ενός τριμηνιαίου εκλαϊκευμένου περιοδικού με τίτλο "Σταλακτίτες" για την ενημέρωση των μελών και των φίλων της Εταιρείας, και η ομαδική ασφάλιση των μελών της Εταιρείας. Είναι επίσης αναγκαία η διεύρυνση των γραφείων της Εταιρείας. Ακόμη αποσκοπούμε στην ενθάρρυνση για τη δημιουργία και λειτουργία, βάσει του καταστατικού της Εταιρείας, πέραν των ήδη λειτουργούντων τριών τμημάτων, τμημάτων και σε άλλες περιοχές της Ελλάδος.

Ήδη το τοπικό τμήμα της Κρήτης έχει επιτελέσει ένα μεγάλο έργο από το 1960, που είχε επικεφαλής τον αείμνηστο Ελευθέριο Πλατάκη. Έργο που συνεχίζεται από αξια νέα στελέχη. Επίσης στη Βόρειο Ελλάδα από ετών αναπτύσσεται μία αξιόλογη δραστηριότητα που σήμερα γιγαντώνεται και στις αρχές του επομένου χρόνου θα κορυφωθεί με την οργάνωση και πραγματοποίηση από την Ε.Σ.Ε. διεθνούς Σηπλαιολογικού Συνεδρίου στη συμπρωτεύουσα.

Είμαστε σίγουροι ότι οι επισημάνσεις που έγιναν θα δώσουν νέα ώθηση για καινούργιες έρευνες, καινούργιες ανακαλύψεις και ίσως καινούργιες εκπλήξεις. Από την πλευρά των μελών της Σηπλαιολογικής Εταιρείας δίδουμε την υπόσχεση ότι θα κάνουμε το

καλύτερο δυνατό, ώστε να συντελέσουμε με κάθε τρόπο στην ευόδωση της πορείας προς την κατεύθυνση αυτή.

Και πάλι σας ευχαριστώ όλους και εύχομαι οι μελλοντικές μας συναντήσεις να είναι το ίδιο επιτυχείς όσο και η σημερινή.